

Центр
туристичної
інформації

Астрономічні цікавинки Львова

м. Львів, площа Ринок, 1
Центр туристичної інформації

Тел./факс: (+380) 32 254 60 79
e-mail: tic@city-adm.lviv.ua
www.lviv.travel
www.touristinfo.lviv.ua

Церква св. Миколая
St. Nicholas Church

Церква Івана Хрестителя
St. John Baptist Church

Церква Всіх Святих
(монастир Бенедиктинський)
Church of All Saints
(Benedictine Convent)

Церква Марії Сніжної
St. Mariya the Snow Church

Оперний театр
Opera House

Преображенська церква
Transfiguration Church

Вірменський собор
Armenian Cathedral

Церква пресв. Євхаристії
(Домініканський монастир)
St. Eucharist Church
(Dominican Church)

Порохова вежа
Gunpowder Tower

Церква св. Михаїла
(Монастир кармелітів)
St. Michael Church
(Carmelite Monastery)

Королівський арсенал
Royal Arsenal

Успенська церква
Assumption Church

Синагога «Золота Роза»
Golden Rose Synagogue

Музей зброї
Armoury Museum

Церква свв. Петра і Павла
(Костел Єзуїтів)
SS. Peter and Paul Church
(Jesuit Church)

Латинська катедра
Latin Cathedral

Каплиця Боїміє
The Boims Chapel

Пам'ятник Т. Шевченку
T. Shevchenko Monument

Пам'ятник А. Міцкевичу
A. Mickiewicz Monument

Пам'ятник королю Данилу
King Danylo Monument

Церква св. Андрія
St. Andrew Church

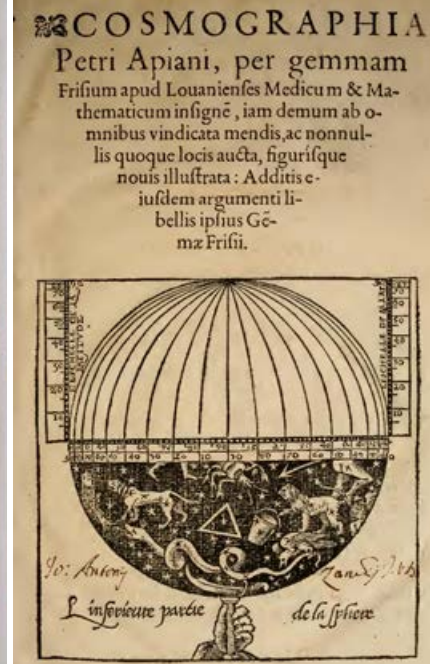
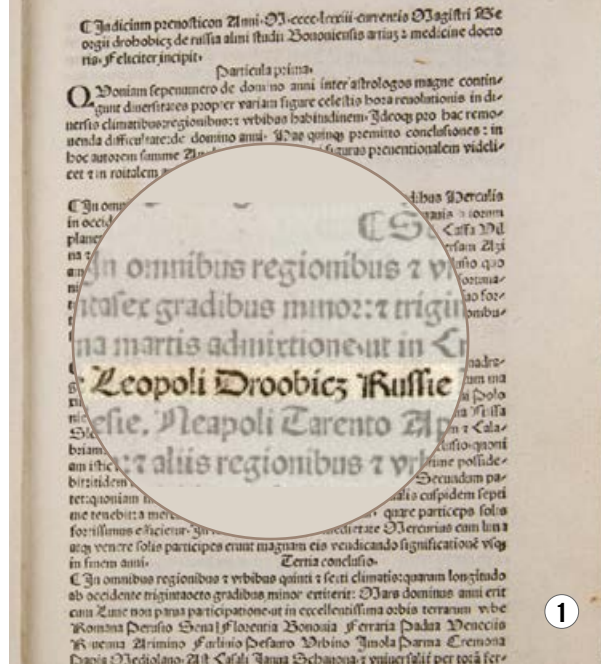
Музей Пінзеля
Pinzel Museum

Палац Потоцьких
The Potocki Palace

Музей Пінзеля
Pinzel Museum

Львівський національний університет ім. І. Франка
Ivan Franko Lviv National University

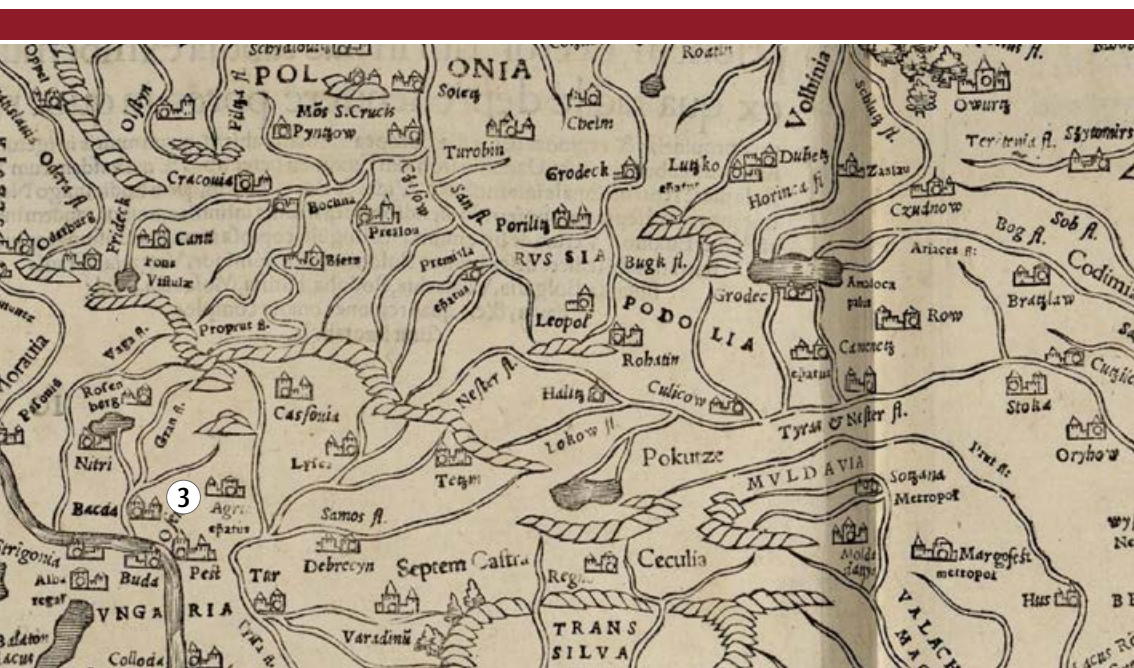
- 1 Костел Марії сніжної (нині церква Матері Божої неустанної помочі) (вул. Сніжна, 2)
- 2 Школа при єзуїтській колегії (вул. Театральна, 13)
- 3 Школа при Львівському успенському братстві (нині не існує, була на площі Музейній зі сторони вул. Федорова)
- 4 Національний музей ім. А. Шептицького (пр. Свободи, 20)
- 5 Чорна кам'яниця (пл. Ринок, 4)
- 6 Монастир бенедиктинців (нині монастир Покрови Пресвятої Богородиці сестер студиток) (вул. Вічева, 2)
- 7 Бернардинський костел (церква св. Андрія) (пл. Соборна, 3а)
- 8 Латинська катедра (пл. Катедральна)
- 9 Каплиця Боїмів (пл. Катедральна)
- 10 Костел єзуїтів (нині церква Петра і Павла) (вул. Театральна, 13)
- 11 Вірменський катедральний собор (вул. Вірменська, 7)
- 12 Будинок при вул. Січових Стрільців, 3
- 13 Будинок при вул. Краківська, 13
- 14 Будинок Піллера (вул. В. Винниченка, 8)
- 15 «Будинок пір року» при вул. Вірменській, 23
- 16 Кам'яниця Корнякта (пл. Ринок, 6)
- 17 Музей етнографії та художнього промислу (пр. Свободи, 15)
- 18 Музей мистецтва давньої книги (вул. Коперника, 15)
- 19 Палац Потоцьких (вул. Коперника, 15)
- 20 Будівля при вул. Коперника, 26
- 21 Гімназія Франца Йосифа (нині підрозділ «Львівської політехніки»), вул. Князя Романа, 5
- 22 Будинок при вул. Галицькій, 6
- 23 Аптека-музей (на розі площі Ринок та вул. Друкарської)
- 24 Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка (вул. Стефаніка, 3)
- 25 Львівський історичний музей (пл. Ринок, 24)
- 26 Храм Івана Хрестителя (пл. Старий Ринок, 1)
- 27 Вулиця Юрія Дрогобича

Перші згадки міста і астрономія

Перша письмова згадка про Львів міститься в Галицько-волинському літописі за 1256 рік. Старі хроніки зазначають, що місто було «закладене Левом, княжичем руським» та було назване «Леополіс волею Льва імператора». На одному з давніх варіантів міського герба лев тримає три гори із зорею над ними. Ось що про це писав у середині XVII століття Бартоломей Зиморович, автор однієї з хронік міста. «Від небесних зір і від гір, що високо вершини підносять, немає на світі нічого миліш... Руський Львів цих дарів має досить». Історик вказує, що він єдиний серед міст має на гербі обидва ці символи, та що «сонячного лева» там «супроводжує північна зоря». Як відомо, вона віддавна є дороговказом.

Після захоплення міста Львова, польський король Казимир III грамотою від 17 червня 1357 року закріпив основні права у місті за католицькою громадою, проте вказав також на певні права «нації вірмен, юдеїв, сарацинів, татарів, рутенів та інших». Цей перелік вказує на шляхи, якими астрономічні знання могли потрапляти до Львова. З одного боку, це вірмени і татари, з їх торговими зв'язками на сході та півдні, зі знанням східних мов. Вони могли бути містком до Османської імперії й арабського світу, який впродовж кількох століть був центром розквіту астрономічних уявлень, й з якого в XI-XIII століттях розвиток астрономії переміщувався до Європи. Також євреї, особливо від 15 століття, коли їх було вигнано майже з усієї Європи, розвиваючи алхімію й астрологію, також були провідниками астрономічних знань. З іншого боку, «католицька нація» Львова, яка складалася спершу з німців та поляків, а потім майже лише з поляків, переважно забезпечувала Львів відомостями про здобутки науки зі

Західної Європи. Як і українці, вони розвивали власні знання і здобували відповідну освіту в європейських університетах.

Початком книгодрукування в Європі умовно вважається 1452 рік, коли була надрукована Біблія Й.Гутенберга. Вперше в друкованій книзі Львів згадано в астрономічному трактаті! Юрія Дрогобича, який вийшов 1483 року в Римі. Тут вказано, що «Львів і Дрогобич, міста Руські» знаходяться між 38 і 46 градусами довготи, «відраховуючи від градусів Геркулеса, розташованих на заході».

Слід зазначити, що географічну довготу в той час визначити було доволі складно. У відомій «Космографії» Петера Апіана² з 1524 року напевне вперше вказано повні географічні координати міста Лева: довгота 25°00' і широта 50°33', що достатньо близько до відомих нині (24°00' сх.д. і 49°49' пн.ш.).

Вперше місто Львів, його заснування та мешканців описав відомий німецький математик, астроном і картограф Себастьян Мюнстер у своїй книзі «Космографія» (1545 р.). В 16 столітті вона мала 26 перевидань різними мовами, що свідчить про її надзвичайну популярність. Тут автор, після відповідного короткого астрономічного вступу, наводить багато карт³ і детально змальовує регіони та міста світу. У невеликому розділі «Рутенія» він, зокрема, зазначає: «В центрі Русі є вільне місто Лембург, добре укріплений, з двома замками, верхнім та нижнім, це столиця Русі... У Русинів є власні літери, подібні до грецьких. Гебреї також використовують власні літери, та також досліджують вільні мистецтва, астрономію і медицину. Вірмени мають свій власний обряд і літери...».

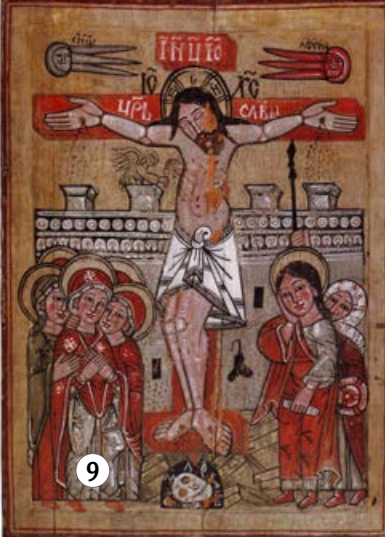
Школи, де вивчалася астрономія

Першу католицьку школу⁴ у Львові було закладено 1382 року при парафіяльному костелі Львова (нині церква Матері Божої неустанної помочі, №1 на мапі), який був збудований німецькими колоністами. Рівень викладання був високим, вчителів запрошували також з інших міст. Згодом першість в освіті перейшла до колегіуму єзуїтів, який заснував свою школу 1608 року. У католицькій школі навчали семи вільним наукам. 1661 року згідно привілею Яна II Казимира школі при єзуїтській колегії (№2 на мапі) було надано статус університету.⁵ А в XVIII столітті тут було засновано астрономічну обсерваторію.

Документальні свідчення про руські школи у Львові існують зі середини 16 століття. Школа при Львівському успенському братстві⁶ (№3 на мапі) стала взірцевою для багатьох шкіл в Україні та Білорусі. Завдяки високому рівню викладання, 1592 року, на прохання князя Костянтина Острозького, король Сігізмунд III надав право на вивчення в школі вільних мистецтв. Вона знаходилась на нинішній Музейній площі біля домініканського костелу в комплексі будівель довкола Успенської церкви (вул. Руська 5).

Отже, дві школи Львова, латинська та руська, мали право викладати вільні мистецтва. Це науки, спрямовані на розвиток знань та мислення, а не фахових здібностей. Їх є сім, серед яких і астрономія.

У Статуті Львівської братської школи «Порядок шкільний» було й прямо вказано:

«В братських школах учити мають пасхалій и лунного теченія, лічби і рахування». 1591 року в друкарні братства була видана граматика «Адельфотес». Вона стала взірцем для багатьох майбутніх граматик. У передмові до книги вказано на важливість вивчення граматики: вона – «перший ключ, який відчиняє розумові розуміння написаного. Від неї, як сходами, працелюбні досягають діалектику, риторику, музику, арифметику, геометрію і астрономію.» Серед вчителів, які викладали у братській школі астрономію, слід назвати Лаврентія Зизанія.

Астрономічна символіка в іконописі

На жаль, документальних джерел про астрономію в давнину збереглося обмаль. Наприклад, в Радзивилівському літописі є не лише згадки, а й мініатюри, присвячені астрономічним явищам. Проте деколи про зацікавленість астрономією повідомляють непрямі свідчення. До прикладу, в Ізборнику Святослава з 1073 року зображено символи зодіакальних сузір'їв. А про те, що зоряне небо захоплювало русинів за часів Данила Галицького, повідомляє Літопис Руський: «Рік 1259. Звів також Данило церкву святого Івана, красну і гошу... Склепіння вгорі прикрашене зорями золотими на лазурі.» Зорями прикрашували склепіння церков і в пізніші часи. У Львові – в церкві св.Параскеви П'ятниці, церкві св.Онуфрія, каплиці Боїмів та інших.

Найдавнішими пам'ятками з астрономічною символікою у Львові є окремі ікони в збірці Національного музею ім. А. Шептицького (№4 на мапі). В ті далекі часи ікона була своєрідним «носієм інформації». Вона передавала людям у стислій та образній формі певні аспекти знань та уявлень. І вочевидь, небо було для наших предків не лише місцем перебування святих,⁷ а й простором, заповненим сузір'ями й планетами, з Місяцем та Сонцем.⁸ Найдавнішими зображеннями з такою символікою є ікони Страшного суду. На деяких іконах Розп'яття⁹ зображено Сонце, яке «зчорніло, як міх волосяний», та Місяць, який «зробився, як кров» (Одрк 6:12). Це перші з відомих нині у Львові символічні зображення сонячного та місячного затемнень.

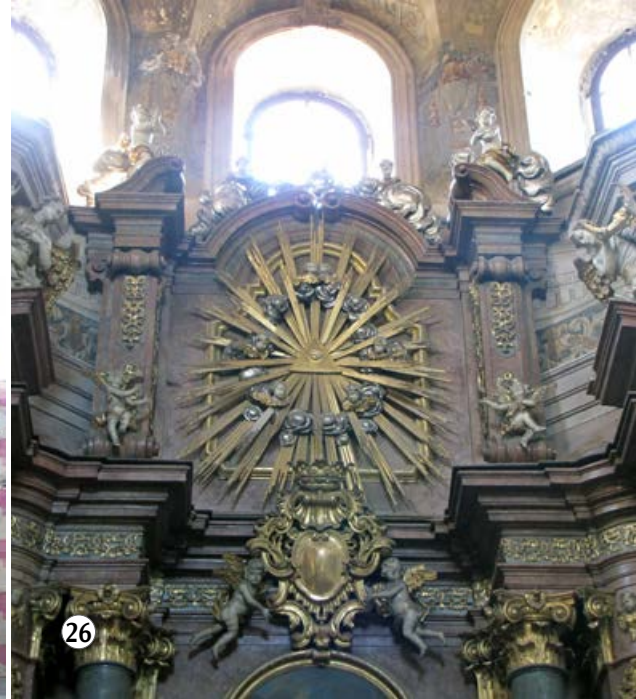
Астрономічна символіка в релігійному мистецтві

Символи небесних тіл на будівлях Львова з'являються найперше також через релігійне мистецтво. На фасаді Чорної кам'яниці. (№5 на мапі), можна побачити Божу Матір на півмісяці.¹⁰ На руках у неї Дитячко, яке тримає Землю. В кількох місцях знаходимо скульптури з постаттю Богородиці, яка стоїть на Земній кулі та перемагає змія, а саме: на дзвіниці в дворіку монастиря бенедиктинок (№6 на мапі),¹¹ біля костелу св. Антонія, вул. Личаківська, 49а,¹² на фасаді костелу францісканців, вул. Короленка, 1. Одна з них віддавна знаходилася при в'їзді в місто, на Краківській брамі. Нині твір мистецтва прикрашає вхід до дворика при вірменському соборі (№11 на мапі).¹³

Подібний сюжет міститься й на стінописі склепіння¹⁴ третьої від входу каплички в лівій наві Бернардинського костелу¹⁵ (№7 на мапі), (нині церква св.Андрія). Бог-Творець, що тримає Землю у своїх руках, зображений на барельєфі,¹⁶ який знаходиться на фасаді цього ж храму; він був виконаний Андреасом Бемером 1630 року. На стінописі вівтарної частини церкви бачимо небесну сферу з зодіакальним колом, яку утримує біля Творця ангел.¹⁷ В другій капличці лівої нави також звертаємо увагу на небесну сферу, проте розташовану поряд з Дівою Марією та в оточенні святих.¹⁸ Стінописи костелу бернардинів виконав у період 1738-1749 років Бенедикт Мазуркевич.

У Латинській катедрі¹⁹ (№8 на мапі), також є зображення Землі поряд із Богом Отцем та ангелами, які її утримують.²⁰ Цікаво, що тут схематично зображено й континенти. Цей стінопис знаходиться на склепінні каплиці Христа розп'ятого (третя в правій наві). Створив його Станіслав Строїнський. Цей же ж маляр зобразив комету на сцені Різдва Христового²¹ (склепіння центральної нави). Зазначимо, що яскраві комети спостерігалися в 1759 (комета Галлея), 1762, 1766, 1769 й 1771 роках. Особливо

яскравою була комета 1769 року; її хвіст можна було спостерігати неозброєним оком протягом кількох місяців. Можливо, саме її зобразив художник? Відомо, що він завершив розписи катедрі 1771 року.

Подібно, як в українському іконописі, Сонце²² і Місяць²³ зображені над сценами Страстей Христових на фасаді каплиці Боїмів (№9 на мапі).²⁴ Автором скульптурної композиції вважають Гануша Шольца; вона завершена 1615 року. Німб над «сумним Христом», що на куполі каплиці, оформлено у вигляді Сонця з променями.

Багато барокової солярної символіки є в оформленні інтер'єру костелу єзуїтів (№ 10 на мапі),²⁵ нині церква Петра і Павла. Наприклад, над головним вітарем.²⁶ Бог вважається Сонцем людського життя. (Зауважимо, що такі алегорії присутні й в інших львівських храмах.) Тут же ж праворуч помічаємо цікаву скульптуру ангела, який тримає в руках серпик Місяця. Віттарі костелу були виконані скульпторами Томасом Гуттером і Конрадом Кучерайтером в 1736–37 роках. На склепінні центральної нави храму зображено Землю у вигляді кулі-карти з нанесеними материками та назвами територій.²⁷ Це зображення виконано Франциском Екштейном 1740 року. В правій наві син Франциска Себастьян Екштейн створив багату на символіку фреску з видом Львова, земною кулею²⁸ та, ймовірно, зображенням комети на одній із чотирьох розеток.

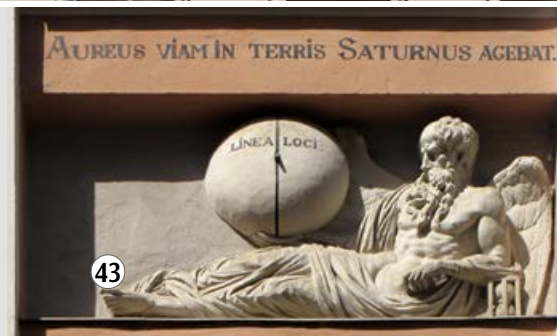
У Львові є також храм, де є зображення сузір'їв, – Вірменський кафедральний собор²⁹ (№ 11 на мапі). Хоча сама будівля є давньою (збудована 1370 року), проте

стінописи, які зараз там можна оглядати, створені в 1926–1929 роках Яном Генриком Розеном. Він вочевидь мав замилювання в астрономії, бо зобразив сузір'я на кількох сюжетах. Центральна нава, ліворуч: Смерть святої Катерини Олександрійської,³⁰ Поховання св. Одилонна,³¹ в ніші за скульптурою Христа-пастиря. Праворуч над вікном: Жертвоприношення Авраама.³² На арці над входом до центральної нави собору зображено зодіакальні сузір'я.³³ На сцені Благовіщення (праворуч) над колонами – зодіакальні знаки, як символи епох. На куполі над вітарем знаходиться мозаїка Ю.Мегофера «Трійця» (1913 р.), де зображено Сонце і Місяць.³⁴ З фресок часу побудови собору збереглося зображення Івана Богослова, який дивиться на зорю й диктує св.Прохору Євангелію: «На початку...».³⁵ Це зображення знаходиться праворуч у віттарній частині храму.

Астрономічна символіка в світському мистецтві

Астрономічна символіка у Львові є й на будівлях світського характеру. Так, Сонце прикрашає фриз будинку³⁶ на перехресті вулиць Т.Костюшка та Січових Стрільців, а також зовнішню стіну центральної нави костелу бернардинів (№7 на мапі), зі західного боку.³⁷ В місті є скульптури та барельєфи богів, іменами яких названо й планети. Відомим є Меркурій майстра Леонарда Марконі (1887 рік) над фасадом будинку при вул.Січових Стрільців, 3 (№12 на мапі).³⁸ Барельєфи з Меркурієм є на фронтоні Історичного музею, пл.Ринок, 24 (№25 на мапі), та на фасаді будинку при вул.Краківська, 13 (№13 на мапі).³⁹ Боги Венера та Марс прикрашають балкон на будинку при вул. Театральна, 10 (біля костелу єзуїтів). Скульптури Меркурія і Геї⁴⁰ роботи Гартмана Ві-

твера знаходяться над вузьким південно-західним фасадом будинку Піллера (№14 на мапі), що при вул. В.Винниченка, 8. Фасад цієї будівлі багатий міфологічними сюжетами.⁴¹ Автор барельєфів Й.Шимзер. Серед них є й бог Нептун, проте слід пам'ятати, що планета Нептун була відкрита щойно в 1843 року, а барельєфи виконані 1830-х роках. На площі Ринок один з фонтанів також прикрашає Нептун, статуя роботи Г. Вітвера початку XIX століття.

Цікавим є «Будинок пір року» (№15 на мапі). Фасад⁴² цієї будівлі оздоблений у 1820-х роках скульптором Гаврилом Красуцьким. Праворуч і ліворуч над вікнами останнього поверху помітно двох птахів. Лівий, як свідчить напис, «провіщує весну», правий «повертає зиму». Фриз прикрашений знаками зодіаку. Під ними вказані орієнтовні дати входу Сонця у відповідні сузір'я, починаючи від весняного рівнодення,

20 березня (ліворуч). Поверхом нижче знаходяться чотири рельєфи – алегорії пір року, з відповідними підписами та латинськими виразами. Весна: «То ж не барися: ниву масну, щойно рік поведе свої місяці перші, хай переорюють дужі воли», літо: «В спеку треба стинати хліба золотії, в спеку зерно молотити сухе на току», осінь: «Осінь барвисті дарує плоди. Обігріті на сонці схили, куди не поглянь, соковитим ряхтять виноградом» та зима: «В холоди землероби живуть урожаєм, й весело бенкетують поміж собою». Це – цитати з поеми Вергілія «Георгіки». Центральний рельєф зображає Хроноса й латинський напис: «Золотий Сатурн провадив життя на Землі».⁴³ Взагалі кажучи, Хронос та Кронос (Сатурн) були різними богами, але деколи вони ототожуються. Бог Сатурн був дитиною Урана (неба) й Геї (землі), його сина звали Юпітер. Хронос є уособленням часу, й саме біг часу зобразив тут скульптор (Г.Вітвер). Окрім

пісочного годинника, на який спирається Хронос, тут є й рухомий символ часу: подoba сонячного годинника на кулі з вертикальною лінією й написом «linea loci». Цей символ є діючим, бо розташований на південній стіні та має гномон (стовпчик, який дає тінь). Проте відсутність годинникової шкали не дозволяє назвати цей пристрій повноцінним сонячним годинником. Слід відзначити, що тінь проходить через «лінію місяця» опівдні саме за місцевим львівським часом (який відрізняється, наприклад, від місцевого Київського на 26, а від Віденського на 30 хвилини).

Сонячні годинники

Діючий сонячний годинник у Львові знаходиться на приватному будинку при вул. Метрологічній, 14;⁴⁴ вік його, напевно, не перевищує ста років. Невідомо, чи були у Львові стаціонарні сонячні годинники в давніші часи. Можливо й ні, оскільки перший механічний годинник на львівській ратуші з'явився ще 1404 року. Натомість у селі Підгірці неподалік Львова такі годинники можна побачити й зараз: на монастирській церкві та заїжджому дворі. Відомо, що сонячні годинники були також на костелі у Свіржі, в Крехівському монастирі, на ратуші в Жовкві, на Підгорецькому замку та в інших місцевостях.

Два музеї Львова мають у своїх збірках переносні сонячні годинники. В королівських залах Історичного музею (кам'яниця Корнякта,⁴⁵ №16 на мапі) демонструються три таких пристрої, а також зоряний годинник,⁴⁶ який дозволяє визначити час за висотою певної зорі. Натомість в Музеї етнографії⁴⁷ (№17 на мапі) знаходиться одна з найбільших у Східній Європі колекція сонячних годинників. Найстаріший з них⁴⁸ був виготовлений 1584 року для міст зі широтою 49° (Страсбург, Нюрнберг, Львів). Рідкіс-

ний пристрій кінця XVIII століття (майстер Й.Віллебрант) дозволяє точно визначити також і хвилини.⁴⁹ У збірці є годинники з різних матеріалів (бронза, слонова кістка,⁵⁰ золото, срібло) та різних типів: екваторіальні, горизонтальні тощо. Вражаючим є механічний астрономічний годинник «Тріумф жінки».⁵¹ Він має циферблати для визначення хвилин, годин, днів тижня, знаків зодіаку, положень планет та навіть рухому астролябію! Цікавим експонатом музею є також гравюра італійця Теодофіла Россі (Рим, 1590). Вона містить таблиці, що дозволяють визначити годину за довжиною власної тіні.

Астрономічна символіка в кириличних першодруках

Поряд з палацом Потоцьких знаходиться Музей мистецтва давньої книги (№18 на мапі). На гравюрах з кириличних стародруків, які тут представлені, також присутня астрономічна символіка. До прикладу, в Біблії Ф. Скорини з 1518 року на заглавній гравюрі з портретом друкаря⁵² зображено армілярну сферу, а на його гербі – Сонце й Місяць. А гравер Ілля зобразив 1646 року на одній зі своїх робіт два Сонця: астрономічне й Ісуса Христа.⁵³ Проте найцікавішими є чотири гравюри Є.Завадовського з Львівського Євангелія, надрукованого 1743 року в друкарні Ставропільського братства. Це титульні гравюри на початку чотирьох Євангелій із зображенням євангелістів. На кожній з них зображено годинник. Матвії і Марко з механічними годинниками, які відповідають різним системам обліку часу: римській, коли доба починалася увечері, та європейській, з початком доби після 24 години ночі. Біля Луки стоїть пісочний годинник, а позаду Івана⁵⁴ – годинник сонячний. Отож, гравер був знайомий з різними варіантами обліку часу, а сама ця тематика була тоді поширена серед міщан.

55

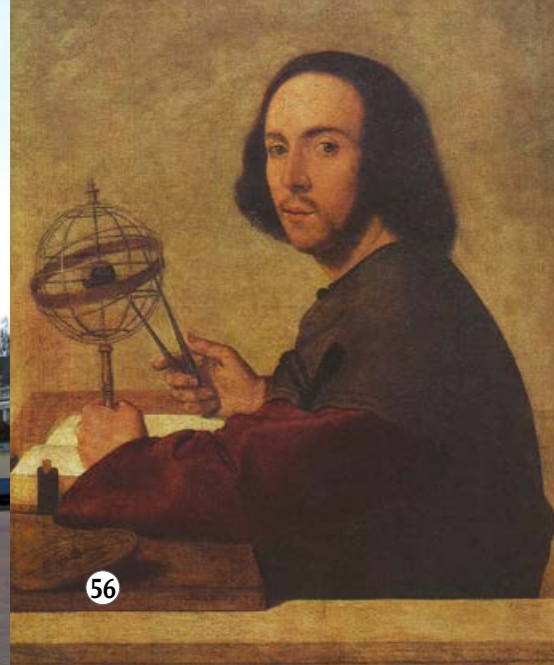
Пам'ятки про видатних астрономів

У Львівській галереї мистецтв в палаці Потоцьких⁵⁵ (№19 на мапі) знаходиться полотно італійського художника Марка Базаїті, на якій 1512 року він зобразив астронома.⁵⁶ Хто саме там зображений, достеменно не відомо. У XIX столітті висловлювалися припущення, що це можливо Микола Коперник (1473-1543). Роботу створено в Італії, але вона потрапила у Львів, тому зображеним на ній може бути Юрій Дрогобич (1450-1494). В одному із сусідніх залів галереї мистецтв знаходиться портрет Йозефа Лізганіґа⁵⁷ пензля Йогана Лампі (1783). Це напевне єдиний у світі портрет відомого астронома, картографа й математика XVIII століття, автора першої топографічної карти Галичини.

У Львові іменами астрономів названо дві вулиці, що знаходяться в центральній частині міста: Юрія Дрогобича (№27 на мапі) та Миколи Коперника.

Над центральним вікном балкону в будівлі⁵⁸ при вул.Коперника, 26 (№ 20 на мапі) знаходиться бюст Коперника.⁵⁹ Його виконав 1885 року скульптор Юліуш Белтовський. У бічній ніші ліворуч на фасаді колишньої гімназії Франца Йосифа (№ 21 на мапі) ліворуч, знаходиться скульптура Миколи Коперника⁶⁰ роботи Тадея Баронча (1876 рік). Барельєф із зображенням видатного польського астронома⁶¹ є також на будинку (№ 22 на мапі) при вул.Галицькій, 6 (ліворуч).

Барельєф Юрія Дрогобича⁶² можна побачити у внутрішньому подвір'ї Аптеки-музею (№ 23 на мапі), (скульптор Ярослав Скакун, 1985 рік). Гарний вітраж,⁶³ присвяче-

56

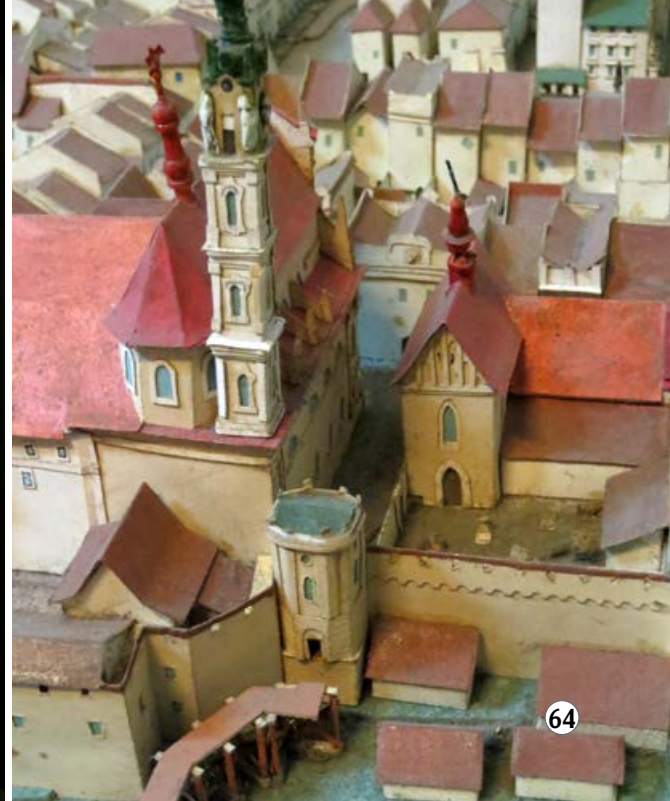
ний життю та здобуткам Ю.Дрогобича знаходиться в головному корпусі Львівської наукової бібліотеки (№24 на мапі) ім. В. Стефаника. Він виконаний 1991 року Оксаною Романів-Тріскою.

Астрономічна обсерваторія

Астрономія у Львові побутувала віддавна. Відповідні знання передавалися в школах та розвивалися до кінця XVIII століття в монастирях. Зокрема збережені в бібліотеках міста рукописи та стародруки астрономічної тематики належали переважно василіанським монастирям (українська церква) та ордену єзуїтів (польська церква).

Перші опубліковані астрономічні спостереження у Львові датовані 1761 роком та пов'язані з львівським католицьким архієпископом Вацлавом Сераковським. Астрономічна обсерваторія у Львові була створена 1771 року при єзуїтському колегіумі коштами та за проектом священика-єзуїта Себастьяна Сераковського. До астрономічної обсерваторії прив'язувалися усі вимірювання, здійснені о.Йозефом Лісганіґом та його групою для побудови топографічної карти усієї Галичини. Одним з членів його команди був Франц Ксавер фон Цах, в мабутьному видатний астроном, ініціатор першого в історії міжнародного конгресу астрономів.

Обсерваторію влаштували поруч з костелом єзуїтів у спеціально збудованій вежі над внутрішньою частиною єзуїтської хвіртки (нині вежа вже не існує). На панорамі Львова другої половини XVIII століття малярів Зігмунда Розвадовського і Станіслава Яновського (1929 р.) можна побачити, як виглядала будова першої в Україні астро-

номічної обсерваторії. Панорама знаходиться в експозиції давньої історії Львівського історичного музею (пл.Ринок, 24, № 25 на мапі). Вежу реконструювали на своїх пластичних панорамах Львова також Януш Вітвіцький (1938 р.) та Ігор Качор (2002 р.). Перша знаходиться у Вроцлаві, а друга⁶⁴ в приміщенні храму Івана Хрестителя (№ 26 на мапі),⁶⁵ одного з найдавніших у Львові.

В історії львівської астрономічної обсерваторії (вул. Кирила і Мефодія, 8) були періоди занепаду і розквіту. Нині наукова установа є підрозділом Львівського національного університету ім.Івана Франка.⁶⁶ Тут проводяться актуальні наукові дослідження та навчаються майбутні астрономи.

* * *

Ми вдячні за поради та підказки Ірині Міндик, Івану Сварнику, Ірині Котлобулатовій, Ігорю Мельнику, Юрію Смірнову, а також невідомим нам авторам світлин 31, 32, 34. Світлина 5 зі збірки Ігоря та Ірини Котлобулатових, це поштівка 1908 року. Світлина 6 – акварель Ф. Ковалишина, 1903 рік.

Олег Петрук

Центр
туристичної
інформації

м. Львів,
площа Ринок, 1
Центр туристичної інформації

Львів
відкритий для світу

Тел./факс: (+380) 32 254 60 79
e-mail: tic@city-adm.lviv.ua
www.lviv.travel
www.touristinfo.lviv.ua